

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.13.119

**Inventaris van het archief van het
Korps Tolken der Koninklijke
Landmacht, 1944-1948**

Versie: 27-03-2022

J.A.W.M. Juffermans

Nationaal Archief, Den Haag 2005

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het Korps Tolken der Koninklijke Landmacht.....	7
Voorgeschiedenis.....	7
Oprichting en afwikkeling van het Korps.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Ordening van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
1 Stukken van algemene aard.....	11
1.1 Eigentijdse toegangen.....	11
2 Stukken van bijzondere aard.....	12
2.1 Organisatie.....	12
2.2 Operatiën.....	12
2.3 Wervingsbureaus.....	13
2.4 Personeel.....	13
2.5 Tolken werkzaam bij buitenlandse legerkorpsen.....	15
3 Financiën.....	16
4 Personen in het bezit van het Nederlands staatsburgerschap wonend in Duitsland.....	17

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Ministerie van Defensie: Korps Tolken der Koninklijke Landmacht

Archiefbloknummer:

D24

Omvang:

81 inventarisnummer(s); 2,84 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Het archief bevat tevens enige foto's.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Korps Tolken der Koninklijke Landmacht

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat onder meer een serie agenda's, stukken betreffende de organisatie zelf, de wervingsbureaus, het personeel (waaronder identiteitskaarten en pasfoto's), bij buitenlandse legerkorpsen werkzame tolken en rapporten over in Duitsland woonachtige Nederlandse staatsburgers (zoals krijgsgevangenen en tewerkgestelden).

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Defensie: Korps Tolken der Koninklijke Landmacht, nummer toegang 2.13.119, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, KL / Korps Tolken, 2.13.119, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

GESCHIEDENIS VAN HET KORPS TOLKEN DER KONINKLIJKE LANDMACHT

VOORGESCHIEDENIS

In het voorjaar 1942 drongen de geallieerde staven er bij de minister van Oorlog op aan een aantal verbindingsofficieren aan te wijzen die toegevoegd zouden worden aan de divisie die Nederland zou bezetten bij een eventuele invasie.

Daartoe werd in Londen een reeks cursussen van zes weken gegeven waaraan werd deelgenomen door reserveofficieren van de Brigade "Prinses Irene" die gemist konden worden, militairen beneden de rang van officier die door hun optreden en maatschappelijke positie voor de officiersrang in aanmerking kwamen en burgers die door hun persoonlijkheid en maatschappelijke positie in staat waren de geallieerden in voldoende mate van dienst te zijn.

De groep kreeg een sterkte van enige honderden (onder)officieren en werd ingeschakeld bij de oprichting van het Militair Gezag.

Toen de geallieerde legers België binnenvielen en van plan waren naar Nederland op te rukken bleek een groot tekort aan verbindingsofficieren en als gevolg hiervan ook aan tolken.

De commandant van 30 Britse Legerkorps gaf opdracht aan de commandant van de Brigade "Prinses Irene" om een aantal van zijn mensen te detacheren als tolk bij de Britse onderdelen. Na de bevrijding van Zuid-Nederland militariseerden de commissarissen van het Militair Gezag in Eindhoven, Nijmegen en Tilburg tolken die geplaatst werden bij onderdelen van het Tweede Britse Leger. Omdat er hierdoor geen controle was op de gemilitariseerde Nederlanders werd door de Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten (BNS) na overleg met de Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (SHAEF)-missie besloten een centraal wervingsbureau op te richten waar de selectie van tolken plaatsvond.

Om in aanmerking te kunnen komen voor tolk werd betrokkene onderworpen aan een veiligheids- en medisch onderzoek. Hij diende in het bezit zijn van een diploma HBS. Als hij dienstplichtig was, moest hij 30 jaar oud zijn; behoorde hij tot het reservepersoneel dan moest hij de leeftijd van 40 jaar bereikt hebben. Bovendien moest hij vrijwillig een verbintenis sluiten om tot minstens zes maanden na het staken van de vijandelijkheden in West-Europa bij geallieerde onderdelen te blijven dienen. Vanaf 1945 werden de verbindingsofficieren vervangen door tolken.

OPRICHTING EN AFWIKKELING VAN HET KORPS

Op 17 oktober 1944 werd door de BNS het Korps Tolken als onderdeel van de Nederlandse Strijdkrachten opgericht met een Centraal Wervingsbureau te Eindhoven onder leiding van luitenant A. Winter met als examiner dr. J.H.J. Willems.

Wervingsbureaus zijn gevestigd geweest te Eindhoven (permanent), Tilburg, Nijmegen, Den Bosch, Maastricht, Heerlen, Breda, Bergen op Zoom, Enschede, Zwolle, Utrecht, Groningen en met ingang van 1 mei 1947 een Stafbureau te Rotterdam met als commandant Korps Tolken majoor A.J.R. Robbers.

Met ingang van 1 juni 1948 is het Korps Tolken overgegaan in de administratie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in gevolge van een besluit van de Ministerraad van 3 mei 1948.

De afwikkeling van het Korps is beëindigd op 1 augustus 1948 te Rotterdam.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Het archief werd bewaard in het Archief van de Koninklijke Landmacht, gevestigd in de "Wittepoortkazerne" in de Weddesteege 2 te Leiden. Na opheffing van deze dienst kwam het in 1961 bij het Centraal Archievendepot van het Ministerie van Defensie.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Overbrenging van een overheidsarchief

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN Vernietiging

Bij de bewerking zijn alleen dubbele exemplaren die geen aantekeningen bevatten, ter vernietiging uit het archief afgescheiden.

Verantwoording van de bewerking

Het archief is door adjudant-onderofficier K. den Uyl geïnventariseerd van 4 november 1957 t/m 25 februari 1958. De titel luidde "Archief van het Korps Tolken der Koninklijke Landmacht en Wervingsbureaus". Omdat het deel van het archief met betrekking tot de wervingsbureaus alleen uit correspondentie met het Korps Tolken bestaat, is besloten het te integreren in het archief van het Korps Tolken en de titel van het archief te wijzigen in "Archief van het Korps Tolken der Koninklijke Landmacht".

Ordening van het archief

Het algemene deel van het archief is gevormd volgens het agendastelsel: de stukken zijn voorzien van een nummer zoals ingeschreven in een agenda.

Het resterende deel van het archief is rubrieksgewijs ingedeeld. In het archief zijn namenlijsten aanwezig. Het personeelsarchief is alfabetisch lexicologisch geordend.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 STUKKEN VAN ALGEMENE AARD

1.1 EIGENTIJDSE TOEGANGEN

- 1-3** Agenda's van ingekomen en uitgaande brieven,
1944-1945, 1947 - 1948 3 delen
- 1** 1944 september 10 - 1945 juli 23
- 2** 1947 augustus 11 - december 5
- 3** 1947-1948
- 4-9** Agenda's van ingekomen brieven,
1944-1947 3 katernen en 3 delen
- 4** 1944 oktober 12 - 1945 maart 15
- 5** 1945 maart 9 - juli 20
- 6** 1945 juli 20 - december 29
- 7** 1946 januari 2 - juli 8, 1 deel
- 8** 1946 juli 25 - december 30, 1 deel
- 9** 1947 januari 2 - juni 28, 1 deel
- 10-12** Agenda's van uitgaande brieven,
1944-1947 3 delen
- 10** 1944 oktober 13 - 1946 mei 2
- 11** 1946 mei 2 - december 2
- 12** 1947 januari 2 - juli 4

2 STUKKEN VAN BIJZONDERE AARD

2.1 ORGANISATIE

- 13** Stukken betreffende de voorgeschiedenis, oprichting en werkwijze van het Korps Tolken, 1944-1946 1 omslag
- 14** Stukken betreffende de organisatie en reorganisatie van onderdelen van de Koninklijke Landmacht, 1944-1948 1 omslag
- 15** Voorlopig voorschrift van administratie van kleding en uitrusting bij de onderdelen van de Koninklijke Landmacht, 1945 1 omslag
- 16** Brief van het Ministerie van Oorlog inzake de verplaatsing van het Centraal Bureau van Administratie van Londen naar Brussel met ingang van 1 maart 1945, 1945 1 stuk
- 17** Beschikking van de minister van Oorlog inzake de voorlopige samenstelling van het Korps Tolken. Afschrift, 1947 1 stuk
- 18** Stukken betreffende de opheffing van het Korps Tolken, 1947 1 omslag
- 19** Stukken betreffende de administratieve overgang van het Korps Tolken naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken met ingang van 1 juni 1948. Afschriften, 1948 1 omslag

2.2 OPERATIËN

- 20** Stukken betreffende gedeeltelijke mobilisatie, (1942), 1945 1 omslag
- 21** Brief met de weergave van een telegram van de minister van Oorlog inzake een dankbetuiging voor het geleverde aandeel van de Koninklijke Landmacht tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1945 1 stuk
- 22** Stukken betreffende operationele aangelegenheden, 1945-1947 1 omslag

2.3 WERVINGSBUREAUS

- 23-28** Stukken betreffende diverse wervingsbureaus,
1944-1948 5 omslagen en 1 pak
- 23** Breda
24 Eindhoven, 1 pak
25 Maastricht
26 Nijmegen
27 Rotterdam
28 Tilburg

2.4 PERSONEEL

- 29** Beschikkingen van de minister van Oorlog inzake de verbintenis op voet van gewoon dienstplichtige en oorlogsvrijwilligers. Met bijlagen,
1944 1 omslag
- 30** Staten houdende opgave van gegevens betreffende verbintenis, ontslag, verblijf in het buitenland en betalingen,
1944-1946 1 pak
- 31-37** Stukken betreffende de diensttijd,
1944-1946 7 pakken
Identiteitskaarten en pasfoto's zie inventarisnummer 81.
- 31** A - C
32 D - G
33 H - J
34 K - M
35 N - R
36 S - U
37 V - Z
- 38** Lijsten houdende opgave van registratienummers,
1944-1946 en z.d. 1 omslag
- 39** Stukken betreffende zieke, gewonde, gesneuvelde, verongelukte en overleden tolken in dienst van de geallieerde legers,
1944-1946 1 omslag
- 40** Stukken betreffende ongeoorloofd gedrag en de daartegen genomen maatregelen,
1944-1947 1 omslag
- 41** Stukken betreffende aanstelling en ontslag,
1944-1948 1 omslag
Met register.

-
- 42-53** Stukken betreffende personeelsgegevens uit de diensttijd bij het Korps Tolken, 1944-1948 12 pakken
- 42** A - Bl
43 Bo - C
44 D - E
45 G - Ha
46 He - Hu
47 J - K
48 L - Meij
49 Mer - Pasm
50 Past - Scho
51 Schr - Stok
52 Stol - Wen
53 Wer - Z
- 54** Brief inzake de tewerkstelling van burgerpersoneel op het Ministerie van Oorlog te Brussel. Met bijlagen, 1945 1 stuk
- 55** Dagorders inzake benoemingen tot Ridder der 4e klasse der Militaire Willemsorde, 1945-1946, 1948 1 omslag
- 56** Stukken betreffende personele aangelegenheden, 1945-1946, 1948 1 omslag
- 57** Staten houdende opgave van gegevens betreffende personeel aan wie een machtiging werd verstrekt voor het dragen van het oorlogsherinneringskruis, 1945-1947 1 omslag
- 58** Staten houdende opgave van personeelssterkte, 1945-1948 1 pak
- 59** Brief inzake Britse onderscheidingen voor Nederlandse militairen. Afschrift. 1946 1 stuk
- 60** Brief inzake richtlijnen betreffende de behandeling van principiële dienstweigeraars. Met als bijlage een afschrift van de Dienstweigeringswet van 13 juli 1923 en lijst van dienstweigeraars, 1947 1 stuk
- 61** Brief inzake de inlijving van de lichte 1947 aangevuld met dienstplichtigen van de lichte 1944. Met bijlage, 1947 1 stuk

2.5 TOLKEN WERKZAAM BIJ BUITENLANDSE LEGERKORPSEN

62	Stukken betreffende de indeling van tolken bij Canadese legereenheden in Nederland, 1944-1945	1 omslag
63	Stukken betreffende de indeling van tolken bij Canadese legereenheden in Duitsland, 1944-1946	1 omslag
64	Stukken betreffende de uitzending van tolken uit doorgangskampen naar diverse onderdelen. 1945	1 omslag
65	Stukken betreffende tolken bij Amerikaanse legereenheden in Duitsland, 1945, 1947	1 omslag
66	Stukken betreffende de opleiding en indeling van tolken bij de Britse expeditionaire macht in Engeland, 1945-1946	1 omslag
67	Staten houdende opgave van gegevens van in het buitenland verblijvende tolken, 1945-1946, 1948	1 omslag
68	Stukken betreffende de indeling van tolken bij Britse legereenheden in Duitsland, 1945-1948	1 pak
69	Staten houdende opgaven van gegevens van personeel bij Nederlandse organisaties in de Britse zone in Duitsland, 1946-1948	1 omslag

3 FINANCIËN

- 70** Kasboeken van het Wervingsbureau Eindhoven,
1945-1947 1 pak
- 71-73** Staten houdende opgaven van betalingen van het Wervingsbureau
Eindhoven aan het burgerpersoneel,
1945-1947 3 omslagen
- 71** 1945
- 72** 1946
- 73** 1947

**4 PERSONEN IN HET BEZIT VAN HET NEDERLANDS
STAATSBURGERSCHAP WONEND IN DUITSLAND**

- 74** Stukken betreffende roerende goederen die eigendom zijn van Nederlanders en de Nederlandse Spoorwegen, 1945 1 omslag
- 75** Rapporten van verbindingsofficieren inzake Nederlandse krijgsgevangenen en in Duitsland tewerkgestelde Nederlanders, 1945 1 omslag
Met registers.
- 76** Rapporten van verbindingsofficieren inzake de repatriëring van Nederlandse Displaced Persons (DP's) alsmede misstanden in DP-kampen, 1945-1946 1 omslag
Met registers.
- 77** Rapporten van verbindingsofficieren inzake Nederlanders in dienst geweest bij het Duitse leger en verdachte personen alsmede rapporten van verhoren, 1945 1 omslag
Met registers.
- 78** Brief inzake Duitse voorschriften met betrekking tot het voltrekken van huwelijken tussen mannen of vrouwen van vijandelijke nationaliteit en leden van de Verenigde Naties alsmede tussen twee leden van de Verenigde Naties. Met bijlagen, 1945 1 stuk
- 79** Rapporten van de commandant van het Korps Tolken inzake verstrekte inlichtingen door militaire tolken in Duitsland, 1946-1947 1 omslag
- 80** Rapport inzake mogelijkheden tot illegale grensoverschrijding, 1948 1 stuk
- 81** Identiteitskaarten en pasfoto's, z.d. 1 omslag
Behoren bij inventarisnummers 31 - 37.